

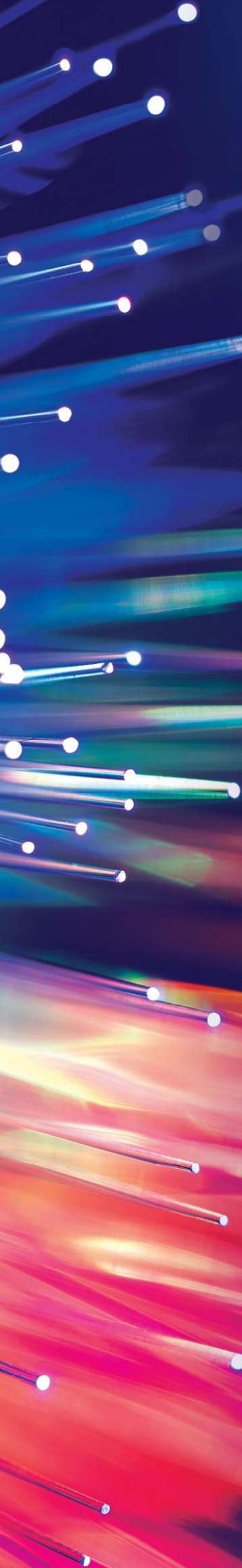

Meijburg & Co
Tax & Legal

Europese bedrijfs- opvolgingsregelingen: een vergelijking

Oktober 2020

meijburg.nl/bedrijfsopvolging

De Nederlandse bedrijfsopvolgingsregeling (BOR) staat volop in de belangstelling. In een publicatie van het CPB ([rapport 'Kansrijk Belastingbeleid'](#), april 2020) en in de zogenoemde [bouwstenennotities](#) (mei 2020) wordt onder andere voorgesteld om de Nederlandse bedrijfsopvolgingsregelingen in de inkomstenbelasting en bij erven en schenken te versoberen, en/of 'om te bouwen' naar een soberdere rentedragende betalingsregeling. Deze publicaties hebben veel stof doen opwaaien.

Gezien het belang van opvolgingsregelingen doet KPMG International om de twee jaar onderzoek naar de bedrijfsopvolgingsregelingen in de belangrijkste landen in de wereld. Dit onderzoek (Global Family Business Tax Monitor 2020) wordt op 1 oktober 2020 gepubliceerd.

Met de verkiezingen in aantocht en gegeven de recente genoemde publicaties leek het ons zinvol de Nederlandse regeling te vergelijken met die in grote en/of vergelijkbare economieën, waaronder België, Duitsland, Frankrijk, Italië, Noorwegen, Oostenrijk, Spanje, het Verenigd Koninkrijk en Zweden. Nagenoeg alle EU-landen kennen immers een BOR-achtige regeling. En aangezien Nederlandse familiebedrijven vaak concurreren met buitenlandse familiebedrijven is het nuttig om de bedrijfsopvolgingsregelingen op internationaal niveau te bekijken. Een versobering van de BOR zet de Nederlandse familiebedrijven op achterstand als de buitenlandse bedrijfsopvolgingsregelingen beter zijn, wat ten koste gaat van het Nederlandse investeringsklimaat voor familiebedrijven.

In deze publicatie beschrijven wij daartoe eerst kort de Nederlandse bedrijfsopvolgingsregeling. Vervolgens vergelijken wij die met de regelingen in de genoemde Europese landen. Vervolgens is voor deze landen aan de hand van een standaardcasus de effectieve belastingdruk bij het schenken of vererven van een familiebedrijf berekend. Deze informatie is afkomstig uit de Global Family Business Tax Monitor 2020, waarbij is uitgegaan van een schenking of vererving van een familiebedrijf met een waarde van € 10 miljoen. Wij sluiten af met onze conclusies.

Wij hopen met deze publicatie een inhoudelijke en objectieve bijdrage te leveren aan de discussie over bedrijfsopvolgingsregelingen.

Nederlandse bedrijfsopvolgingsregelingen in het kort

Bij de overgang van een onderneming of aandelen in een vennootschap, bij leven (schenking) of bij overlijden (vererving), kunnen twee heffingen van toepassing zijn: de heffing van inkomstenbelasting (bij de vervreemder) en de heffing van schenk- of erfbelasting (verschuldigd door de verkrijger). Op beide heffingen gaan wij hieronder nader in. Voor de leesbaarheid wordt alleen de situatie beschreven waarin aandelen overgaan; geen aandacht wordt gegeven aan de onderneming die (fiscaal) in privé wordt gedreven (eenmanszaak, vof).

In Nederland bestaan de bedrijfsopvolgingsregelingen in de inkomstenbelasting voor het merendeel uit doorschuifregelingen. Dat wil zeggen dat de overdragende aanmerkelijkbelanghouder de inkomstenbelastingclaim niet hoeft af te rekenen voor wat betreft het ondernemingsvermogen. De overnemende aandeelhouder neemt de latente belastingclaim over door overname van de verkrijgingsprijs van de overdrager. De kern van deze regeling is uitstel van inkomstenbelastingheffing.

Met deze regeling heeft de wetgever beoogd de continuïteit van de onderneming te stimuleren en een onevenredige belastingdruk bij schenken of overlijden te voorkomen.

Om van de doorschuifregeling in de inkomstenbelasting gebruik te maken bij schenking geldt de aanvullende eis dat de verkrijger ten minste drie jaar werknemer dient te zijn geweest in het bedrijf.

Bij vererven en schenken van aanmerkelijkbelangaandelen kan ook schenk- of erfbelasting zijn verschuldigd. Indien de vennootschap die overgaat 'een onderneming drijft', geldt een voorwaardelijke vrijstelling. De verkrijging is voor de eerste € 1.102.209 (bedrag 2020) voor 100% vrijgesteld, het meerdere voor 83%. Zoals gezegd gelden er wel voorwaarden. Voor aanmerkelijkbelanghouders zijn dat de volgende:

- **De erflater of schenker** heeft een aanmerkelijk belang in een vennootschap die een materiële onderneming drijft.
- **De aandelen** zijn reeds één jaar in bezit in overlijdenssituaties. Bij schenking geldt een bezitstermijn van vijf jaar.
- **De onderneming** wordt nog vijf jaar voortgezet en de aandelen mogen vijf jaar niet worden vervreemd.

Gemeenschappelijke kenmerken Europese regelingen

De bedrijfsopvolgingsregelingen van de onderzochte landen vertonen veel gelijkenissen. Om te kunnen spreken van een BOR moet allereerst sprake zijn van ondernemingsvermogen; de fiscale faciliteiten staan niet open voor beleggingsvermogen. Daarnaast kennen alle landen bezits- en voortzettingsvereisten. Tot slot vertonen de regelingen veel overeenkomsten als het gaat om het door de BOR bereikte 'effectieve tarief' ('wat kost de overgang van aandelen?'). Naast de overeenkomsten zijn er per land ook een aantal verschillen te benoemen. Hierna zullen wij daar nader op ingaan.

Ondernemingsvermogen

Nagenoeg alle landen maken een onderscheid tussen kwalificerend ondernemingsvermogen (ook wel aangeduid als 'entrepreneurial activities' of 'business assets') en niet-kwalificerend beleggingsvermogen. Het aanknopen bij de aanwezigheid van een 'onderneming in fiscale zin' leidt soms tot discussies. Overigens gaat het dan met name om vastgoedstructuren, waarbij de discussie zich toespitst op de vraag of de activiteiten moeten worden geduid als 'actieve exploitatie' (ondernemen) of als 'normaal vermogensbeheer' (beleggen).

Op detailniveau kennen de regelingen wel de nodige verschillen. Daarbij kan worden gedacht aan de vraag of de regelingen ook openstaan als in een vennootschap zowel sprake is van een onderneming als van beleggen (denk bijvoorbeeld aan zogenoemde overtollige liquiditeiten). Nederland kent daarvoor een specifieke regeling: tot slechts 5% van de waarde van de onderneming kunnen beleggingen meeliften met de faciliteiten. Deze afronding is met name ingegeven door praktische overwegingen. In andere landen is doorgaans iets meer ruimte om beleggingen te laten meeliften met de faciliteit.

Bezits- en voortzettingseisen

Alle onderzochte landen kennen vereisten voor wat betreft de vraag hoe lang de aandelen en bijbehorende onderneming bij een vererving of schenking al in bezit van de schenker/erflater dienden te zijn en hoe lang de onderneming moet worden voortgezet en aandelen moeten worden gehouden (hierna: de bezits- en voortzettingsvereisten). De nadere uitwerking van deze vereisten is echter vrij uiteenlopend.

Bezitsvereisten Nederland relatief streng

Voor wat betreft de zogenoemde bezitsvereisten valt op dat deze in Nederland relatief streng zijn. Nederland stelt de eis dat de aandelen en de daarop betrekking hebbende onderneming reeds één jaar (in geval van overlijden) dan wel vijf jaar (in geval van schenking) in bezit waren van de erflater respectievelijk de schenker. Niet alle onderzochte landen kennen zo'n bezitseis, en waar de bezitseis wel geldt is deze doorgaans korter. Zo vereisen Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk dat de aandelen twee jaar in bezit waren van de erflater of schenker.

Voortzettingsvereisten – aanhouden aandelen en termijnen

De landen die een BOR hebben, kennen zonder uitzondering voortzettingsvereisten. Doorgaans is sprake van het moeten aanhouden van de aandelen in combinatie met het moeten voortzetten van de ondernemingsactiviteiten. Deze eisen zijn zeer begrijpelijk. Indien de verkrijgers van de aandelen de verkregen onderneming niet voortzetten maar deze verkopen, worden financiële middelen verkregen om een aanslag te voldoen. Het is dan logisch dat alsnog belasting is verschuldigd. De termijnen lopen echter uiteen: van drie jaar (België), vier jaar (Frankrijk), vijf jaar (Duitsland, Italië, Spanje – evenals Nederland) tot zeven jaar (Duitsland³).

Tijdspad

Bezits- vereiste

Gedurende 5 jaar tot het moment van **schenking** moet de vennootschap een onderneming drijven en de aandelen houden.

Indienst- treding

De verkrijger treedt 36 maanden voor de **schenking** in dienst bij een vennootschap in het concern.

Bezits- vereiste

Gedurende 1 jaar tot het moment van **overlijden** moet de vennootschap een onderneming drijven en de aandelen houden.

Schenking/ overlijden

Voortzettings- vereiste

De verkrijger moet de verkregen onderneming in principe 5 jaar voortzetten en de aandelen houden.

³ De Duitse regeling kent zowel een vijf- als zevenjaarsvoortzettingstermijn, die afhankelijk is van het toepasselijke kortingspercentage.

Ondernemingsbegrip

Het belangrijkste verschil betreft echter niet de termijnen. Wat opvalt, is dat Nederland als enige land de voortzettingseis zo uitlegt dat de verkregen onderneming moet worden voortgezet. Dat leidt tot discussies met de Belastingdienst wanneer binnen de vijfjaarstermijn bedrijfsonderdelen worden verkocht (en de middelen worden geherinvesteerd), of joint ventures worden aangegaan. Hetzelfde geldt voor het ingrijpend wijzigen van de activiteiten van de onderneming. Zelfs failliet gaan kan leiden tot het met terugwerkende kracht kwijtraken van eerder benutte faciliteiten.

Dat is opvallend. De meeste landen hanteren een economischer ondernemingsbegrip en voortzettingseisen, waarbij vooropstaat dat ondernemingsvermogen niet mag worden omgezet in beleggingsvermogen. In zo'n benadering is desinvesteren en herinvesteren mogelijk. Spanje kan in dat verband als voorbeeld dienen. De discussies die nu in Nederland veel worden gevoerd vonden in het verleden ook in Spanje plaats. Dat heeft in Spanje geleid tot een wetswijziging, waarbij duidelijk is gemaakt dat desinvesteren en herinvesteren binnen de vijfjaarsvoortzettingstermijn mogelijk is. Anders gezegd: het om bedrijfseconomische redenen stoppen met een activiteit en het – binnen korte termijn – starten van een nieuwe activiteit leidt niet tot het vervallen van de bedrijfsopvolgingsregelingen.

De Duitse regeling wijkt iets af van de regelingen in de andere landen, in die zin dat de faciliteiten gekoppeld zijn aan (het behoud van) banen. Indien de loonsom in de jaren na overgang van de aandelen afneemt, kan de faciliteit (partieel) worden teruggenomen.

Het effectieve tarief

Doorgaans gaat de meeste interesse uit naar het effectieve tarief: wat kost de overgang van aandelen ('cash out')? Dat is overigens ook logisch. De gedachte achter de BOR is dat wijzigingen op aandeelhoudersniveau (door schenking of vererving) geen gevolgen zouden moeten hebben voor de liquiditeits- of solvabiliteitspositie van familiebedrijven.

Aangezien de regelingen in de diverse landen qua vereisten de nodige verschillen kennen is in de Global Family Business Tax Monitor gekozen voor een casusgewijze aanpak. Uitgaande van de situatie waarin in totaal € 1 miljoen is geïnvesteerd en de aandelen bij overgang € 10 miljoen waard zijn, is in kaart gebracht wat de effectief verschuldigde belasting is zonder en met toepassing van de BOR.

Bij het vererven van een onderneming van € 10 miljoen is in Nederland € 268.882 belasting verschuldigd en bij schenken € 271.795. Zonder de bedrijfsopvolgingsregelingen zou dat in beide gevallen bijna € 3,9 miljoen zijn.

De uitkomsten van de verschillende landen worden weergegeven in de grafiek op de volgende pagina.

Uit het overzicht blijkt in eerste instantie dat Nederland, anders dan weleens wordt gesuggereerd, in Europees verband zeker geen koploper is. Sterker, in de 'peer group' van tien onderzochte landen staat Nederland op plaats 9.

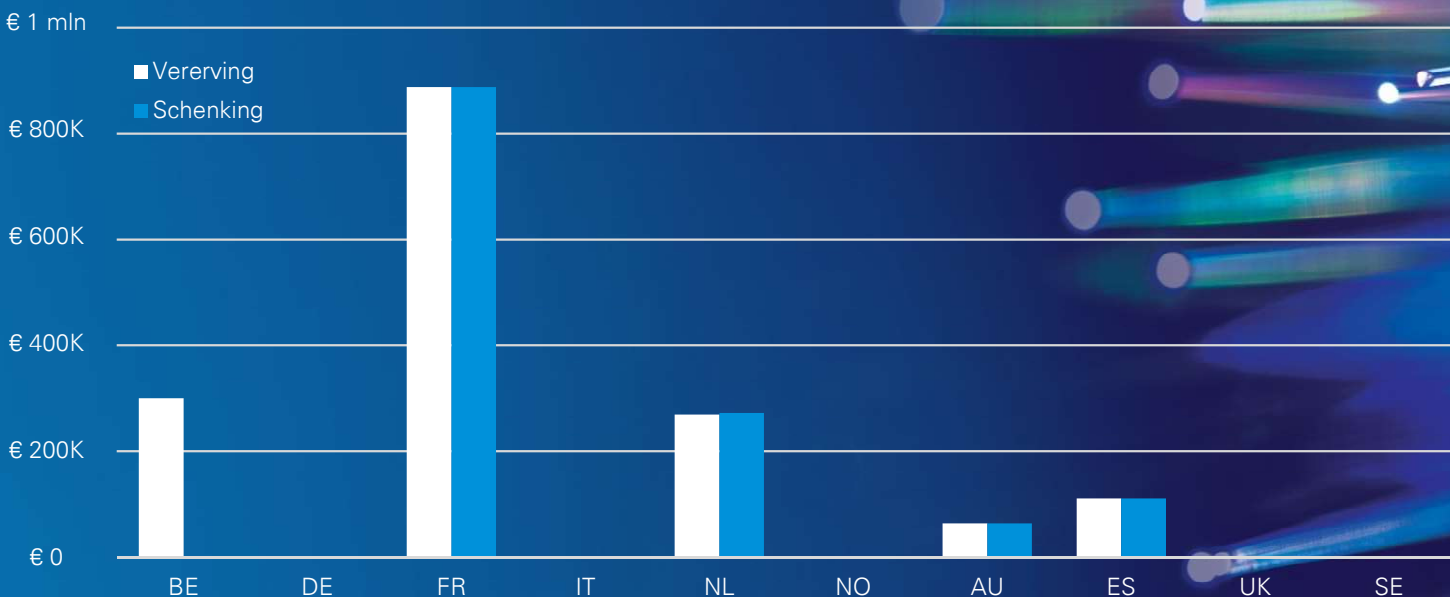
Als we nader inzoomen op de effectieve tarieven, en dan met name op de vraag hoe tot deze tarieven wordt gekomen, valt een aantal zaken op.

Voor Nederland ziet een dergelijke berekening er als volgt uit:

VERERVING					
Te betalen belasting			Belastingvoordeel		
		Zonder faciliteit	Met faciliteit	in euro's	in percentages
Nederland	€ 10 mio	€ 3.873.138	€ 268.882	€ 3.604.256	93,06%

SCHENKING					
Te betalen belasting			Belastingvoordeel		
		Zonder faciliteit	Met faciliteit	in euro's	in percentages
Nederland	€ 10 mio	€ 3.876.224	€ 271.795	€ 3.604.429	92,99%

Vergelijking verkrijging (€ 10 mio)

De Nederlandse regeling kent twee tarieven. De eerste € 1.102.209 ondernemingsvermogen is 100% vrijgesteld. Het meerdere is voor 83% vrijgesteld. Uitgaande van een tarief schenk- of erfbelasting van 20% geldt dan dat feitelijk zo'n 3,4% schenk- of erfbelasting is verschuldigd, te berekenen over de marktwaarde van hetgeen wordt verkregen.

De onderzochte buitenlandse regelingen zijn in grote lijnen gelijk. Bij alle landen geldt dat sprake is van een voorwaardelijke korting. Anders dan Nederland kennen de meeste landen geen twee tarieven, maar één kortingstarief. De kortingen lopen uiteen: Frankrijk is hekkensluiter (75% korting), Nederland is middenmoter (met 83% korting) en veel landen geven een korting van 95% (Spanje) tot 100% (België, het Verenigd Koninkrijk), ongeacht de waarde van de verkrijging. Verder blijkt uit het overzicht dat Oostenrijk, Noorwegen en Zweden geen schenk- of erfbelasting heffen. Dan is een kortingsregeling uiteraard niet meer nodig.

De (per 2016 gewijzigde) Duitse regeling is aanzienlijk complexer dan die in de andere landen en laat zich als volgt samenvatten:

- **Er is sprake van een korting van 85%-100%**, waarbij het toepasselijke percentage afhangt van de vraag hoe lang de onderneming wordt voortgezet (vijf of zeven jaar) en in hoeverre banen behouden blijven (gemeten door te kijken naar de loonsomontwikkeling).
- **Verkrijgingen tot een bedrag van € 26 miljoen** (per verkrijger) zijn volledig vrijgesteld. Bij verkrijgingen boven € 26 miljoen neemt het kortingspercentage gefaseerd af. Bij verkrijgingen boven € 90 miljoen bedraagt de korting nihil.
- **Om te vermijden dat de liquiditeitspositie** van het overgedragen familiebedrijf wordt geraakt, kan een verkrijger een beroep doen op een alternatieve regeling. Op grond daarvan is een verkrijger nooit meer belasting verschuldigd dan 50% van het bij de verkrijger reeds aanwezige vermogen.

Conclusie

Door verschillende publicaties staat de Nederlandse BOR volop in de belangstelling. Reden hiervoor is dat in zowel het rapport 'Kansrijk Belastingbeleid' als de bouwstenennotities een versobering van de BOR wordt bepleit.

In de discussie die hierdoor is ontstaan is het van belang de BOR ook vanuit een internationaal perspectief te bekijken. Nederlandse familiebedrijven concurreren vaak met buitenlandse familiebedrijven. Een versobering van de BOR hangt daardoor sterk samen met het Nederlandse investeringsklimaat. Daarom is er in deze publicatie gekeken hoe de Nederlandse BOR zich ten opzichte van grote en/of vergelijkbare Europese economieën verhoudt.

Kijkend naar de toepasselijke vereisten valt met name op dat de onderzochte landen een economischere benadering hanteren bij toepassing van de faciliteiten, voornamelijk waar het de bezits- en voortzettingseisen betreft. De uitleg die de Nederlandse fiscus aan deze eisen geeft, belemmert het herinvesteren en desinvesteren en houdt daarmee naar onze mening te weinig rekening met het bedrijfseconomisch wenselijke aanpassingsvermogen van de onderneming. Het zou een verbetering zijn als dit aspect wel in het oog kan worden gehouden, niet alleen voor de familiebedrijven maar ook voor de overheid. Het grote aantal nu lopende discussies over de vraag of de onderneming is voortgezet, zou daarmee aanzienlijk kunnen worden teruggebracht.

Wat betreft de effectieve tarieven bekleedt Nederland plaats 9 in vergelijking met de andere onderzochte Europese economieën. Daarmee is Nederland, in tegenstelling tot wat weleens wordt gesuggereerd, geen koploper maar een middenmoter te noemen. De door de ambtenaren in de bouwstenennotities bepleite versobering zou hierbij leiden tot een regime waarbij Nederland met grote afstand het minst aantrekkelijke regime van de tien onderzochte landen zou krijgen.

Contact

Maarten Merkus

Tax Partner, Meijburg & Co

merkus.maarten@kpmg.com

088 90 91337

Meijburg & Co
Tax & Legal

De algemene voorwaarden van Meijburg & Co, gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel, zijn jegens een ieder van toepassing op alle door Meijburg & Co te verrichten werkzaamheden en te verlenen diensten.

Meijburg & Co, Belastingadviseurs, is een samenwerkingsverband van besloten vennootschappen, staat ingeschreven in het Handelsregister onder nummer 53753348 en is aangesloten bij KPMG International Cooperative ("KPMG International"), een Zwitserse entiteit.

De algemene voorwaarden zijn te vinden op de website van Meijburg & Co (<http://www.meijburg.nl/algemenevoorwaarden>) en worden op verzoek toegestuurd